

**ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
LEADER ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2014-2020**

**Προσχέδιο 11/10/2013
Ενημερώθηκε: 19/11/2014**

(Τελική έκδοση)

Σημείωση: η έκδοση αυτή υπόκειται σε περαιτέρω αναθεωρήσεις προς αξιοποίηση των εκροών της ομάδας εργασίας για την συνεργασία LEADER που αναμένεται να δραστηριοποιηθεί υπό το Ευρωπαϊκό Δικτύο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΔΑΑ)

Πίνακας Περιεχομένων

1. Εισαγωγή.....	3
1.1. Εισαγωγή στον οδηγό.....	3
1.2. Εισαγωγή στο LEADER/CLLD στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ 2014-2020	3
1.3. Η λογική της συνεργασίας στο πλαίσιο του LEADER/CLLD	3
2. Νομική βάση των δράσεων συνεργασίας LEADER	4
3. Όροι επιλεξιμότητας στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ	5
3.1. Γενικές αρχές	5
3.2. Τύποι υποστήριξης.....	7
3.2.1. Προπαρασκευαστική τεχνική υποστήριξη	7
3.2.2. Υποστήριξη για το έργο συνεργασίας	8
3.3. Χρηματοδοτικό εύρος της υποστήριξης της συνεργασίας.....	8
4. Διαδικασίες επιλογής των δράσεων συνεργασίας	9
4.1. Η επιλογή της τεχνικής προπαρασκευαστικής υποστήριξης για συνεργασία.....	9
4.2. Επιλογή των έργων συνεργασίας	9
4.2.1 Επιλογή από ομάδες τοπικής δράσης (ΟΤΔ).....	10
4.2.2. Επιλογή από τις Διαχειριστικές Αρχές.....	10
5. Ειδικές διατάξεις για διακρατική συνεργασία (ΔΚΣ)	11
6. Ο ρόλος των αγροτικών δικτύων (ΕΔΑΑ και ΕΑΔ) στη συνεργασία LEADER	13
7. Τελικές συστάσεις	13
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. Έγγραφο αναφοράς (περίοδος 2014-2020).....	14
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2. Ενότητα 8.4 του Οδηγού της CLLD.....	15
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3. Έντυπο ανταλλαγής πληροφοριών	17

1. Εισαγωγή

1.1. Εισαγωγή στον οδηγό

Στόχος του παρόντος οδηγού είναι να αποσαφηνίσει το ρόλο των δράσεων συνεργασίας LEADER στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης της περιόδου 2014-2020.

Ο παρών οδηγός αποτελεί ένα ενδεικτικό έγγραφο αναφοράς και δεν θεσπίζει νέους νομικούς κανόνες. Σε κάθε περίπτωση, τον τελικό ρόλο για την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου έχει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το παρόν έγγραφο είναι συμπληρωματικό στην Καθοδήγηση για την τοπική Ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (CLLD) - που εκδόθηκε από τις τέσσερις Γενικές Διευθύνσεις (ΓΔ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είναι υπεύθυνες για τα ΕΔΕΤ¹ - και παρουσιάζει τις δράσεις συνεργασίας της CLLD, όπως ορίζονται από τον κανονισμό περί κοινών διατάξεων (ΚΚΔ) και τους ειδικούς κανονισμούς για το ΕΓΤΑΑ² και το ΕΤΘΑ³.

1.2. Εισαγωγή στο LEADER/CLLD στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ 2014-2020

Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2014-2020, το ΕΓΤΑΑ θα υποστηρίξει διακρατικά και διατοπικά έργα συνεργασίας που θα εκτελεστούν από ομάδες τοπικής δράσης (ΟΤΔ) στο πλαίσιο της υλοποίησης των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης (ΣΤΑ) που επελέγησαν υπό της προσέγγισης CLLD/LEADER.

Η υποστήριξη της συνεργασίας είναι υποχρεωτικό στοιχείο του μέτρου LEADER. Τόσο η προπαρασκευαστική υποστήριξη της συνεργασίας όσο και η υποστήριξη των έργων συνεργασίας πρέπει να περιλαμβάνονται στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης (ΠΑΑ). Ωστόσο, παρόλο που συνιστάται, δεν είναι υποχρεωτική σε επίπεδο ΟΤΔ. Κάθε ΟΤΔ είναι ελεύθερη να αποφασίσει εάν θα κάνει χρήση ή όχι της διαθέσιμης υποστήριξης συνεργασίας.

1.3. Η λογική της συνεργασίας στο πλαίσιο του LEADER/CLLD

Η συνεργασία είναι ένας τρόπος διεύρυνσης των τοπικών απόψεων και μεταφοράς νέων γνώσεων στην περιοχή με σκοπό τη βελτίωση των τοπικών στρατηγικών. Μπορεί να τονώσει τον καινοτόμο χαρακτήρα των δράσεων τοπικής ανάπτυξης και να συμβάλει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής μέσω: της δημιουργίας ικανοτήτων και προσέλκυσης νέων επιχειρηματικών εταίρων, καθώς και της διάχυσης καινοτομίας, τεχνογνωσίας και νέων δεξιοτήτων.

Πέραν των δυνητικών οφελών της διατοπικής συνεργασίας (εντός ενός κράτους μέλους), η **διακρατική συνεργασία προσδίδει επιπλέον ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία στην τοπική ανάπτυξη.**

Η συνεργασία μιας περιοχής που καλύπτεται από μια ΟΤΔ με άλλες γεωγραφικές περιοχές μπορεί να αποτελέσει **βασική συνιστώσα κάθε στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης (ΣΤΑ) της CLLD/LEADER ή επιπλέον πλεονέκτημα αυτής της στρατηγικής.** Μπορεί να

¹ Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία

² Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

³ Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας

εξελίσσεται σε στάδια, από την ανταλλαγή εμπειρίας έως τη μεταφορά ελπιδοφόρας πρακτικής σε μια κοινή δραστηριότητα. Η συνεργασία με άλλες περιοχές που εφαρμόζουν την CLLD/LEADER μπορεί να αποτελέσει **ένα στρατηγικό εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την ΟΤΑ για την επίτευξη της κρίσιμης μάζας που απαιτείται για κάποια έργα ή για τη συγκέντρωση συμπληρωματικών πόρων και εμπειρογνομοσύνης.**

2. Νομική βάση των δράσεων συνεργασίας LEADER

Η συνεργασία στο πλαίσιο του LEADER βασίζεται σε διάφορα νομικά κείμενα.

Κανονισμός αριθ. 1303/2013 (ΚΚΔ):

Άρθρο 32 Τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων

(2) Η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων θα:

(δ) σχεδιάζεται λαμβάνοντας υπ' όψιν τις τοπικές ανάγκες και δυνατότητες και περιλαμβάνει καινοτόμα στοιχεία στο τοπικό πλαίσιο, την δικτύωση και, κατά περίπτωση, τη συνεργασία.

Άρθρο 34 Ομάδες τοπικής δράσης

(3) Τα καθήκοντα των ομάδων τοπικής δράσης περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

(στ) την επιλογή πράξεων και τον καθορισμό του ποσού της υποστήριξης και, κατά περίπτωση, την υποβολή προτάσεων στην αρμόδια αρχή για την τελική επαλήθευση της επιλεξιμότητας πριν από την έγκριση·

(5) Σε περίπτωση δραστηριοτήτων συνεργασίας των ομάδων τοπικής δράσης όπως αναφέρονται στο άρθρο 35 παράγραφος 1 στοιχείο γ), τα καθήκοντα που ορίζονται στην παράγραφο 3 στοιχείο στ') του παρόντος άρθρου μπορούν να διενεργούνται από την αρμόδια διαχειριστική αρχή.

Άρθρο 35 Υποστήριξη της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων από τα ΕΔΕΤ

(1) Η υποστήριξη από τα ΕΔΕΤ που αφορούν την τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων θα καλύπτει:

(γ) την προετοιμασία και υλοποίηση των δραστηριοτήτων συνεργασίας της ομάδας τοπικής δράσης·

Κανονισμός 1305/2013 (Κανονισμός ΕΓΤΑΑ):

Άρθρο 44 Δράσεις συνεργασίας LEADER

(1) Η στήριξη που αναφέρεται στο άρθρο 35 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 χορηγείται σε:

(α) έργα συνεργασίας σε ένα κράτος μέλος (διατοπική συνεργασία) ή έργα συνεργασίας μεταξύ περιοχών σε διάφορα κράτη μέλη ή με περιοχές τρίτων χωρών (διακρατική συνεργασία),

(β) προπαρασκευαστική τεχνική στήριξη σε έργα διατοπικής και διακρατικής συνεργασίας, υπό τον όρο ότι οι ομάδες τοπικής δράσης μπορούν να αποδείξουν ότι προβλέπουν την υλοποίηση συγκεκριμένου έργου.

(2) Εκτός των άλλων ομάδων τοπικής δράσης, οι εταίροι σε ομάδα τοπικής δράσης στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ μπορούν να είναι:

(α) ομάδα τοπικών δημόσιων και ιδιωτικών φορέων σε μια αγροτική περιοχή που υλοποιεί στρατηγική τοπικής ανάπτυξης, εντός ή εκτός της Ένωσης·

(β) ομάδα τοπικών δημοσίων και ιδιωτικών εταιρών σε μη αγροτική περιοχή που υλοποιεί στρατηγική τοπικής ανάπτυξης.

(3) Στις περιπτώσεις που δεν επιλέγονται έργα συνεργασίας από τις ομάδες τοπικής δράσης, τα κράτη μέλη θεσπίζουν ένα σύστημα συνεχούς εφαρμογής.

Τα κράτη μέλη δημοσιοποιούν τις εθνικές ή περιφερειακές διοικητικές διαδικασίες σχετικά με την επιλογή των διακρατικών έργων συνεργασίας, καθώς και κατάλογο των επιλέξιμων δαπανών το αργότερο δύο έτη μετά την ημερομηνία έγκρισης των οικείων προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης.

Η έγκριση έργων συνεργασίας από την αρμόδια αρχή θα πραγματοποιείται το αργότερο εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία υποβολής του έργου.

(4) Τα κράτη μέλη θα κοινοποιούν στην Επιτροπή τα εγκεκριμένα έργα διακρατικής συνεργασίας.

Άρθρο 52 Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης

(3) Τα καθήκοντα του δικτύου είναι τα εξής (...)

(ζ) η στήριξη των εθνικών δικτύων και των πρωτοβουλιών διακρατικής συνεργασίας, καθώς και της ανταλλαγής εμπειριών όσον αφορά τις δράσεις στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης με δίκτυα σε τρίτες χώρες·

(η) ειδικά για τις ομάδες τοπικής δράσης: (...)

(ii) η συνεργασία με τους φορείς δικτύωσης και τεχνικής βοήθειας για την τοπική ανάπτυξη οι οποίοι συστάθηκαν από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΕΤΘΑ όσον αφορά τις οικείες δραστηριότητες τοπικής ανάπτυξης και τη διακρατική συνεργασία.

Άρθρο 54 Εθνικό αγροτικό δίκτυο

(3) Η στήριξη του ΕΓΤΑΑ βάσει του άρθρου 51 παράγραφος 3 χρησιμοποιείται: (...)

(β) για την προετοιμασία και υλοποίηση σχεδίου δράσης που καλύπτει τουλάχιστον τα ακόλουθα: (...)

(iii) δραστηριότητες κατάρτισης και δικτύωσης για τις ομάδες τοπικής δράσης, και ιδίως τεχνική βοήθεια για τη διατοπική και διακρατική συνεργασία, τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των ομάδων τοπικής δράσης και την αναζήτηση εταίρων για το μέτρο που αναφέρεται στο άρθρο 35 (...).

3. Όροι επιλεξιμότητας στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ⁴

3.1. Γενικές αρχές

- Γεωγραφικό πεδίο:

Το γεωγραφικό πεδίο των δυνητικών εταίρων συνεργασίας των ΟΤΔ στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ/LEADER αναφέρεται στο Άρθρο 44(2) του κανονισμού του ΕΓΤΑΑ. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο αυτό αναφέρει ότι οι ΟΤΔ μπορούν να συνεργαστούν με εταίρους από χώρες **εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης**. Οι εταίροι εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να βρίσκονται τόσο σε **αγροτικές όσο και σε αστικές περιοχές**. Ωστόσο, οι εταίροι εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να βρίσκονται μόνο σε αγροτικές περιοχές.

Για την μεγιστοποίηση των δυνητικών οφελών της συνεργασίας, οι Διαχειριστικές Αρχές (ΔΑ), πρέπει να αποφεύγουν να περιορίζουν το γεωγραφικό πεδίο της συνεργασίας ασκόπως. Μολονότι οι ΟΤΔ μπορούν να συνεργάζονται με συμπράξεις από αστικές περιοχές ή περιοχές εκτός της ΕΕ, μόνο οι ενέργειες που αφορούν τις ΣΤΑ/ΟΤΔ που επελέγησαν για υποστήριξη στο πλαίσιο του μέτρου CLLD/LEADER ενός προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης θα είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ. Οι όροι σχετικά με την «Επιλεξιμότητα

⁴ Το ΕΔΑΑ έχει καταρτίσει, στο πλαίσιο της «Πύλης του LEADER», έναν πλήρη «Οδηγό για τη Διακρατική Συνεργασία [ΔΚΣ] LEADER» που μπορεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για την ανάπτυξη μιας ειδικής προσέγγισης προγραμματισμού της συνεργασίας. Έχει δημοσιεύσει επίσης ενημερωτικά δελτία με στοιχεία κάθε κράτους μέλους σχετικά με τους κανόνες και τις διαδικασίες της ΔΚΣ την περίοδο 2007-2013: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/tnc_guide/en/tnc_guide_en.html

Επιπλέον, η Έκθεση της Ομάδας Εστίασης 3 για την προσέγγιση LEADER του ΕΔΑΑ («Υλοποίηση του μέτρου συνεργασίας LEADER») εμπεριέχει πολύτιμα στοιχεία ανάλυσης και συστάσεις: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/focus-groups/en/focus-group-3_en.html

πράξεων βάσει της γεωγραφικής θέσης» που ορίζονται για τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία πρέπει να τηρούνται (βλ. Άρθρο 70 του ΚΚΔ), κυρίως αναφορικά με τις δαπάνες στις τρίτες χώρες.

- Είδη εταιρών

Κατά τον ορισμό των κανόνων συνεργασίας, οι ΔΑ πρέπει να προβλέπουν ένα ευρύ πεδίο δυναμικών εταιρών προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι διάφορες μορφές εταιρικών σχέσεων που βρίσκονται σε γεωγραφικές περιοχές εντός και εκτός της Ένωσης. Συγκεκριμένα, δεν πρέπει να αποκλείουν τη συνεργασία μεταξύ ΟΤΔ και εταιρικών σχέσεων, πλην των ΟΤΔ.

Το Άρθρο 44(2) του κανονισμού του ΕΓΤΑΑ αναφέρει ότι ένας εταίρος σε έργο συνεργασίας μιας ΟΤΔ LEADER που δεν είναι μια άλλη ΟΤΔ πρέπει να είναι μια «ομάδα τοπικών δημοσίων και ιδιωτικών φορέων (...) που υλοποιεί μια στρατηγική τοπικής ανάπτυξης». Αυτό σημαίνει ότι το πεδίο δράσης της ομάδας αυτής πρέπει να είναι παρεμφερές με αυτό μιας ΟΤΔ, χωρίς ωστόσο να πληροί όλα τα χαρακτηριστικά που ορίζονται στο Άρθρο 33 του ΚΚΔ (σχετικά με τις «Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων»).

Κατά την έναρξη ενός έργου συνεργασίας, οι εταίροι πρέπει να υπογράψουν συμφωνία που καθορίζει με σαφήνεια τα καθήκοντα κάθε εταίρου.

Συνιστάται οι εταίροι να προκαθορίζουν/εγκρίνουν τα βασικά κριτήρια που συνδέονται με τις δραστηριότητες που θα πραγματοποιηθούν. Μπορούν επίσης να συμφωνήσουν και τους τύπους ενεργειών που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του έργου.

Είναι επίσης σημαντικό οι εταίροι συνεργασίας να αλληλοενημερώνονται σχετικά με την πρόοδο του έργου και για τυχόν αλλαγές στην υλοποίησή του, προκειμένου να γίνονται οι απαιτούμενες προσαρμογές για να διασφαλιστεί η επίτευξη των αμοιβαία συμφωνηθέντων στόχων.

- Οι δικαιούχοι των έργων συνεργασίας:

Τα έργα συνεργασίας απαιτούν υψηλότερο βαθμό συντονισμού σε σχέση με τα κοινά τοπικά έργα. Σε πολλές περιπτώσεις, διαθέτουν και μια ισχυρή συλλογική ή εδαφική διάσταση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, είναι λογικό ο τελικός δικαιούχος της υποστήριξης σε ένα έργο συνεργασίας να μπορεί να είναι η ίδια η ΟΤΔ. Αυτό ορίζεται ρητά στο Άρθρο 34(4) του ΚΚΔ.

- Ο επικεφαλής εταίρος

Στα έργα συνεργασίας, δεν είναι απαραίτητος ο ορισμός ενός επικεφαλής εταίρου (που ενίοτε αναφέρεται ως συντονιστική τοπική ομάδα δράσης), αλλά συνιστάται μετ' επιτάσεως. Εάν δεν υπάρχει επικεφαλής εταίρος, πρέπει να γίνει εξαιρετικά σαφής κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των εταιρών και να διασφαλίζεται πολύ υψηλό και ίσο επίπεδο δέσμευσης.

Κατά κανόνα, οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες του επικεφαλής εταίρου περιλαμβάνουν:

- καθοδήγηση και συντονισμό του σχεδιασμού του έργου – συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης της συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ των εταιρών·
- συντονισμό και παρακολούθηση των αιτήσεων χρηματοδότησης κάθε εταίρου·
- καθοδήγηση και συντονισμό της υλοποίησης του έργου και των δράσεων που πρέπει να πραγματοποιηθούν από κάθε εταίρο (οργάνωση ανταλλαγών, κοινές εκροές, κλπ.)·

- παρακολούθηση και επικοινωνία των επιτευγμάτων και της οικονομικής προόδου.

Σε αυτούς τους ρόλους και αρμοδιότητες, μπορούν να προστεθούν και άλλοι, ανάλογα με τις ανάγκες του εκάστοτε έργου συνεργασίας.

Οι αρμοδιότητες του επικεφαλής εταίρου πρέπει να καλύπτονται από έναν υψηλότερο προϋπολογισμό έργου από αυτόν των λοιπών εταίρων. Η χρηματοδότηση μπορεί να προέλθει είτε από την ΟΤΔ ή τον προϋπολογισμό του προγράμματος για συνεργασία του ενδιαφερόμενου εταίρου, είτε από συνεισφορά των άλλων εταίρων του έργου.

3.2. Τύποι υποστήριξης

3.2.1. Προπαρασκευαστική τεχνική υποστήριξη⁵

Το Άρθρο 35(1)(γ) του ΚΚΔ αναφέρει ότι «Η υποστήριξη από τα οικεία ΕΔΕΤ της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων καλύπτει: την προετοιμασία και υλοποίηση δραστηριοτήτων συνεργασίας της ομάδας τοπικής δράσης».

Αυτό σημαίνει ότι **το στοιχείο της προπαρασκευαστικής τεχνικής υποστήριξης είναι υποχρεωτικό** και πρέπει να εισάγεται σε όλα τα ΠΑΑ για όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου. Τέτοιου είδους προπαρασκευαστική υποστήριξη προσέφεραν πολλά προγράμματα κατά τη διάρκεια της περιόδου 2007-2013, ακόμα και κατά τη διάρκεια του Leader+, αλλά τώρα αποτελεί υποχρεωτικό στοιχείο της υποστήριξης της συνεργασίας και έχει ως στόχο την τόνωση της ανάληψης δράσεων συνεργασίας των ΟΤΔ.

Οι δαπάνες που είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο της προπαρασκευαστικής υποστήριξης μπορούν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα:

- Δαπάνες που αφορούν συναντήσεις με δυνητικούς εταίρους (έξοδα ταξιδιού, διαμονής και αμοιβές διερμηνέων, κλπ.)·
- Δαπάνες προπαρασκευής έργου (π.χ. συμμετοχή σε εκδηλώσεις, μελέτη σκοπιμότητας έργου, συμβουλευτική σε ειδικά θέματα, έξοδα μετάφρασης, επιπλέον έξοδα προσωπικού).

Ωστόσο, είναι δύσκολο να προβλεφθούν όλες οι δραστηριότητες που θα χρειαστούν για να ικανοποιήσουν τις επιμέρους ανάγκες κάθε ΟΤΔ κατά την προετοιμασία ενός έργου συνεργασίας. Συνεπώς, συνιστάται θερμά να αποφεύγεται **μια υπερβολικά περιοριστική περιγραφή των επιλέξιμων δαπανών στο ΠΑΑ**.

Η προπαρασκευαστική τεχνική υποστήριξη χορηγείται μόνο εφόσον μια ΟΤΔ αποδείξει ότι προτίθεται να υλοποιήσει ένα συγκεκριμένο έργο. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει τουλάχιστον να έχει προσδιορίσει τους στόχους και το χαρακτήρα ενός προγραμματισμένου έργου. Εντούτοις, **η λήψη της προπαρασκευαστικής τεχνικής υποστήριξης δεν συνεπάγεται υποχρέωση συνέχισης του εν λόγω έργου**, εάν, για παράδειγμα, αποδειχτεί μη βιώσιμο. Η προπαρασκευαστική υποστήριξη παραμένει επιλέξιμη ακόμα και αν δεν υλοποιηθεί το έργο και οι ΟΤΔ δεν είναι υποχρεωμένες να επιστρέψουν τη χρηματοδότηση.

Η τεχνική προπαρασκευαστική υποστήριξη δεν πρέπει να χρηματοδοτεί δαπάνες που προκύπτουν μετά την σύσταση μιας εταιρικής σχέσης συνεργασίας βάσει μιας

⁵ Άρθρο 44(1)(β) κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1305/2013

συμφωνίας, καθώς η προπαρασκευαστική υποστήριξη, εξ ορισμού, πρέπει να προηγείται του έργου συνεργασίας.

Οι ΔΑ μπορούν να αποφασίσουν τη θέσπιση ενός ανώτατου όριου για την προπαρασκευαστική τεχνική υποστήριξη και είναι ελεύθερες να επιλέξουν την κατάλληλη προσέγγιση και κριτήρια (π.χ. ένα κατ'αποκοπή ποσό ανά ΟΤΔ ή ανά αίτηση κλπ.).

3.2.2. Υποστήριξη για το έργο συνεργασίας⁶

Η υποστήριξη του ΕΓΤΑΑ μπορεί επίσης να χρηματοδοτήσει τις δράσεις συνεργασίας του ίδιου του έργου.

Το έργο συνεργασίας πρέπει να αποτελεί **μια συγκεκριμένη δραστηριότητα με σαφώς καθορισμένα παραδοτέα ή εκροές** που δημιουργούν οφέλη για τις σχετικές περιοχές. Τα έργα μπορούν να εστιάσουν σε ευρύ φάσμα δράσεων. Για παράδειγμα, μπορούν να καλύψουν τη δημιουργία ικανοτήτων και τη μεταφορά εμπειριών σχετικά με την τοπική ανάπτυξη μέσω, π.χ. κοινών δημοσιεύσεων, σεμιναρίων κατάρτισης και συμφωνιών αδελφοποίησης (όπως ανταλλαγές διαχειριστών προγραμμάτων και προσωπικού), που οδηγούν στην υιοθέτηση κοινών ή παρεμφερών μεθοδολογικών μεθόδων και μεθόδων εργασίας ή σε κοινό ή συντονισμένο έργο ανάπτυξης.

Τα κριτήρια επιλεξιμότητας μπορούν να οριστούν σε επίπεδο ΣΤΑ ή προγράμματος ανάλογα με το επιλεγθέν σύστημα (βλ. 4.2.1 και 4.2.2 κάτωθι). Τα κριτήρια πρέπει να βασίζονται στην ίδια προσέγγιση που χρησιμοποιείται για έργα που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ΣΤΑ («τοπικά έργα»)⁷.

3.3. Χρηματοδοτικό εύρος της υποστήριξης της συνεργασίας

Σε κάθε ΠΑΑ, ένα συγκεκριμένο ποσό του προϋπολογισμού για το μέτρο LEADER πρέπει να διατίθεται στις δράσεις συνεργασίας. Με τον τρόπο αυτό, οι ΟΤΔ εξασφαλίζουν την σκοπιμότητα υλοποίησης τέτοιων έργων. Ο προϋπολογισμός για τη συνεργασία πρέπει να εμφανίζεται στους πίνακες οικονομικών αποτελεσμάτων των ΠΑΑ.

Όταν η επιλογή των έργων συνεργασίας γίνεται από τις ΟΤΔ, ο σχετικός προϋπολογισμός πρέπει να κατανέμεται εκ των προτέρων στις ΟΤΔ μαζί με το ποσό που προορίζεται για την υλοποίηση των τοπικών έργων. Εάν, αντιθέτως, η διαχείριση των δράσεων συνεργασίας γίνεται κεντρικά, οι ΟΤΔ δεν έχουν προκαταναμημένο προϋπολογισμό για τις δράσεις αυτές και ζητούν υποστήριξη ανά έργο στο πλαίσιο προσκλήσεων που προκηρύσσονται από την ΔΑ.

Η εμπειρία έχει δείξει ότι η κατάρτιση έργων συνεργασίας απαιτεί χρόνο. Για το λόγο αυτό, συνιστάται η διασφάλιση ενός προϋπολογισμού για την εθνική **συγχρηματοδότηση** της συνεργασίας καθόλη τη διάρκεια της περιόδου χρηματοδότησης.

Κατηγορίες δαπανών:

Πέραν **των επιμέρους δαπανών** κάθε εταίρου συνεργασίας, επιλέξιμο πρέπει να είναι και το μερίδιο στις **κοινές δαπάνες** που προκύπτουν στο πλαίσιο των δράσεων συνεργασίας. Ως

⁶ Άρθρο 44(1)(α) κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1305/2013

⁷ Άρθρο 35(1)(β) κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013

κοινές δαπάνες νοούνται αυτές που πρέπει να επιμεριστούν στους εταίρους (π.χ. για μια κοινή ιστοσελίδα ή ένα προσπέκτους).

Για την αποφυγή περιττών εμποδίων για τις ΟΤΔ, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να εναρμονιστούν όλες οι πιθανές κατηγορίες δαπανών στην εθνική καθοδήγηση ή τη νομοθεσία και, κυρίως, να οριστούν με σαφήνεια οι μη επιλέξιμες κατηγορίες δαπανών.

4. Διαδικασίες επιλογής των δράσεων συνεργασίας

4.1. Η επιλογή της τεχνικής προπαρασκευαστικής υποστήριξης για συνεργασία

Προκειμένου να διευκολυνθεί η έναρξη της συνεργασίας, συνιστάται η διαδικασία για την προπαρασκευαστική τεχνική υποστήριξη να είναι ξεχωριστή από αυτή της επιλογής των έργων συνεργασίας.

Η επιλογή της προπαρασκευαστικής τεχνικής υποστήριξης μπορεί να γίνει είτε:

- α) μέσω μιας διοικητικής διαδικασίας επιλογής – η επιχορήγηση χορηγείται στις επιλεγμένες ΟΤΔ κατόπιν υποβολής αίτησης στη Διαχειριστική Αρχή, ή
- β) μέσω μιας τοπικής διαδικασίας επιλογής που διενεργείται από τις ΟΤΔ χρησιμοποιώντας μέρος του προϋπολογισμού για την υλοποίηση των ΣΤΑ τους.

4.2. Επιλογή των έργων συνεργασίας

Σύμφωνα με το Άρθρο 34 (ΚΚΔ), τα έργα που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης (ΣΤΑ) επιλέγονται από τις ΟΤΔ. Αφετέρου, κατά παρέκκλιση από το Άρθρο 34(3)(στ) ΚΚΔ, έργα συνεργασίας μπορούν, σε κάποιες περιπτώσεις, να επιλέγονται από τη Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ).

Συνεπώς, υπάρχουν δύο τρόποι επιλογής έργων: επιλογή από την ΟΤΔ και μέσω της ΔΑ (βλ. 4.2.1 & 4.2.2 κάτωθι). Επίσης, υπάρχει δυνατότητα ταυτόχρονης χρήσης αμφοτέρων των τρόπων επιλογής έργων συνεργασίας στο πλαίσιο ενός προγράμματος.

Οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να συμβάλλουν προληπτικά στη μείωση των καθυστερήσεων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων· η επιτυχία των έργων συνεργασίας εξαρτάται σαφώς από την ταχεία επεξεργασία των αιτήσεων από τους εταίρους συνεργασίας. Η απόφαση σχετικά με την κατανομή της χρηματοδότησης πρέπει να λαμβάνεται εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία υποβολής του έργου (τρίτη παράγραφος, άρθρο 44(3) του κανονισμού του ΕΓΤΑΑ). Αυτή η προθεσμία πρέπει να ισχύει και για τα έργα συνεργασίας που επιλέγονται από τις ΟΤΔ.

Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι διαφορές στις διαδικασίες επιλογής και τις προθεσμίες δεν αποθαρρύνουν την υλοποίηση έργων συνεργασίας από τις ΟΤΔ. Εκτός από μια ταχεία διαδικασία λήψης αποφάσεων, για παράδειγμα, οι ΔΑ καλούνται να βρουν τρόπους προσωρινής έγκρισης των έργων συνεργασίας της περιοχής τους με την προϋπόθεση της έγκρισης των εταίρων από άλλες ΔΑ εντός εύλογου χρονικού πλαισίου. Κατ'αυτόν τον τρόπο, θα διευκολυνθεί η υλοποίηση των έργων που απαιτούν την έγκριση διαφόρων εθνικών ή περιφερειακών διοικήσεων.

4.2.1 Επιλογή από ομάδες τοπικής δράσης (ΟΤΔ)

Όπου η συνεργασία συγκαταλέγεται στις προτεραιότητες στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης (ΣΤΑ) μιας ΟΤΔ, τα έργα συνεργασίας επιλέγονται από την ΟΤΔ. Σε αυτό το μοντέλο υλοποίησης, η προσέγγιση “εκ των κάτω προς τα άνω” ισχύει και στη συνεργασία.

Ιδανικά, και για να παραμείνουν όσο πιο κοντά γίνεται στις αρχές της CLLD/LEADER συνιστάται μετ’επιτάσεως στις ΟΤΔ να συμπεριλάβουν τις δράσεις συνεργασίας στη ΣΤΑ τους. Αυτό μπορεί να γίνει είτε με τη μορφή συγκεκριμένων δράσεων συνεργασίας είτε ως μια ολοκληρωμένη στρατηγική συνεργασίας, ανάλογα με τις ανάγκες που προεκύψαν από την ανάλυση SWOT.

Η ΟΤΔ δηλώνει την πρόθεσή της να συνεργαστεί σε έναν ή περισσότερους τομείς που καλύπτονται από τη στρατηγική της, χωρίς ωστόσο, να είναι απαραίτητο να έχουν προσδιοριστεί ακριβώς οι εταίροι (καθώς, για παράδειγμα, αυτοί μπορεί να πρέπει να επιλεγούν για χρηματοδότηση από το LEADER στο πλαίσιο των ΠΑΑ τους). Η ΟΤΔ προβλέπει διατάξεις για συνεργασία στο σχέδιο δράσης και το χρηματοδοτικό της σχέδιο (τα οποία μπορούν να τροποποιηθούν βάσει μιας διαδικασίας παρακολούθησης και αξιολόγησης, όπου αρμόζει).

Στην περίπτωση αυτή, ο προϋπολογισμός συνεργασίας κατανέμεται στην ΟΤΔ μαζί με το ποσό για την υλοποίηση της ΣΤΑ. Η ΟΤΔ επιλέγει τα έργα συνεργασίας της με τον ίδιο τρόπο που επιλέγει κάθε άλλο έργο στο πλαίσιο της ΣΤΑ. Επομένως, οι εμπλεκόμενες αρχές έχουν τον ίδιο ρόλο όπως και για κάθε άλλο έργο παρόλο που ενδεχομένως να απαιτούνται περισσότερα βήματα, εφόσον οι εταίροι του έργου μπορεί να εξαρτώνται από την έγκριση άλλης αρχής.

Εντούτοις, υπάρχει δυνατότητα παρέκκλισης από το δικαίωμα της ΟΤΔ να επιλέγει έργα συνεργασίας στις ΔΑ διότι δεν είναι απλώς τοπικά έργα αλλά έχουν ευρύτερο εδαφικό αντίκτυπο. Συνεπώς, η ΔΑ μπορεί να κρίνει σκόπιμο να δρομολογήσει τη διαδικασία μέσω της προκήρυξης προσκλήσεων για την υποβολή έργων, της σύστασης μιας εξεταστικής επιτροπής για έργα συνεργασίας και του ορισμού ενιαίων κριτηρίων συμπεριλαμβανομένης μιας θεματικής προσέγγισης για όλες τις ΟΤΔ στην περιοχή του προγράμματος.

Πολλά κράτη μέλη λειτούργησαν κατ’αυτόν τον τρόπο επί πολλές γενιές LEADER (βλ. παραδείγματα της τρέχουσας περιόδου⁸). Αυτή η δυνατότητα, ωστόσο, δεν πρέπει να αποτρέπει τις ΟΤΔ από την επιλογή έργων συνεργασίας που συμβαδίζουν με την στρατηγική τους· ούτε να εξαλείψει ή να αποδυναμώσει τον «εκ των κάτω προς τα άνω» χαρακτήρα των έργων.

4.2.2. Επιλογή από τις Διαχειριστικές Αρχές

Στις περιπτώσεις που τα έργα συνεργασίας επιλέγονται από τις ΔΑ, θεσπίζεται ένα σύστημα συνεχούς εφαρμογής (Άρθρο 44(3) κανονισμός ΕΓΤΑΑ). Η υποχρέωση αυτή σημαίνει ότι εάν η επιλογή των έργων πραγματοποιηθεί μέσω της προκήρυξης προσκλήσεων, οι προσκλήσεις μπορούν είτε να παραμείνουν ανοιχτές καθόλη τη διάρκεια της περιόδου είτε να

⁸ Βλ. «Κανόνες και διαδικασίες ΔΚΣ μεταξύ κρατών μελών 2007-2013» στην ιστοσελίδα του ΕΔΑΑ: http://enrd.ec.europa.eu/leader/tnc_guide/member-states-tnc-rules-and-procedures/en/member-states-tnc-rules-and-procedures_en.cfm

προκηρύσσονται τουλάχιστον τρεις έως τέσσερις προσκλήσεις ετησίως προκειμένου να διασφαλιστεί απρόσκοπτη πρόσβαση σε αυτόν τον τύπο υποστήριξης.

Σε κάθε περίπτωση, οι προσκλήσεις πρέπει να προκηρύσσονται αρκετά συχνά έτσι ώστε να μην παρακωλύεται η υλοποίηση των έργων με εταίρους από διάφορες περιοχές του προγράμματος (βλ. ενότητα 5 κάτωθι και Παράρτημα 2: Οδηγός CLLD, ενότητα 8.4). Δεδομένου του χρόνου που απαιτείται για την επιλογή των έργων συνεργασίας, οι ΔΑ καλούνται να βρουν τρόπους εναρμόνισης της ολοκλήρωσης της διαδικασίας επιλογής στο τέλος του προγράμματος.

Οι ΔΑ υποχρεούνται επίσης να κοινοποιούν στους εταίρους και τις άλλες ΔΑ εάν ένα έργο έχει εγκριθεί ή όχι. Αυτή η ανταλλαγή πληροφοριών είναι απαραίτητη καθώς η υλοποίηση του έργου (π.χ. πληρωμές) μπορεί να ξεκινήσει μόνο εφόσον ολοκληρωθούν όλες οι σχετικές διαδικασίες.

Όπως αναφέρεται παραπάνω, οι ΔΑ πρέπει να διασφαλίσουν μια ταχεία διαδικασία λήψης αποφάσεων και καλούνται να βρουν τρόπους προσωρινής έγκρισης των έργων συνεργασίας της περιοχής τους με την προϋπόθεση έγκρισης των εταίρων από άλλες ΔΑ εντός εύλογου χρονικού πλαισίου. Αυτά τα μέτρα πρέπει να διευκολύνουν την υλοποίηση των έργων που απαιτούν την έγκριση διαφόρων εθνικών ή περιφερειακών διοικήσεων.

5. Ειδικές διατάξεις για διακρατική συνεργασία (ΔΚΣ)

Ο κανονισμός του ΕΓΤΑΑ περιλαμβάνει διατάξεις που προσβλέπουν συγκεκριμένα στην ενίσχυση της υλοποίησης των έργων διακρατικής συνεργασίας (ΔΚΣ) και τον περιορισμό των γνωστών προβλημάτων που συνδέονται με το γεγονός ότι κάθε έργο απαιτεί την έγκριση διάφορων ΔΑ από διαφορετικά κράτη μέλη.

Το άρθρο 44 του κανονισμού ΕΓΤΑΑ περιλαμβάνει διάφορες σημαντικές υποχρεώσεις για τις ΔΑ αναφορικά με τη διαχείριση της ΔΚΣ που παρατίθενται παρακάτω. (Βλ. επίσης ενότητα 6 για υποχρεώσεις τόσο για το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΔΑΑ) όσο και για τα Εθνικά Αγροτικά Δίκτυα (ΕΑΔ) αναφορικά με την τεχνική υποστήριξη της ΔΚΣ.

- **«Τα κράτη μέλη δημοσιοποιούν τις εθνικές ή περιφερειακές διοικητικές διαδικασίες σχετικά με την επιλογή των διακρατικών έργων συνεργασίας, καθώς και κατάλογο των επιλέξιμων δαπανών το αργότερο δύο έτη μετά την ημερομηνία έγκρισης των οικείων προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης»** (παρ. 2 άρθρο 44(3) κανονισμός ΕΓΤΑΑ)

Με τον τρόπο αυτό μπορούν όλοι οι εμπλεκόμενοι να αποκτήσουν μια δημοσίως προσβάσιμη επισκόπηση αυτών των θεμάτων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις ΟΤΔ, οι οποίες, για να καταρτίσουν ένα έργο ΔΚΣ, πρέπει να κατανοήσουν, όχι μόνο τους κανόνες για τη ΔΚΣ στο πλαίσιο του δικού τους ΠΑΑ αλλά και αυτούς που ισχύουν για κάθε εταίρο συνεργασίας.

Επιπλέον, συνιστάται η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των διαφόρων τύπων κανόνων προκειμένου να επιτευχθούν παρόμοιες προσεγγίσεις. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα κράτη μέλη (ΚΜ) μεταξύ των οποίων αναμένεται να υλοποιηθούν πολλά έργα ΔΚΣ, βάσει της εμπειρίας από την περίοδο 2007-2013. Μια πηγή έμπνευσης μπορούν να αποτελέσουν τα ενημερωτικά δελτία της ΔΚΣ (δελτία) για κάθε κράτος μέλος που

δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του ΕΔΑΑ 2007-2013. Για την περίοδο 2014-2020, το ΕΔΑΑ προβλέπεται να συλλέξει και να δημοσιεύσει τις πληροφορίες με παρόμοιο τρόπο.

- **«Η έγκριση έργων συνεργασίας από την αρμόδια αρχή πραγματοποιείται το αργότερο εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία υποβολής του έργου.»** (παρ. 3. άρθρο. 44(3) κανονισμός ΕΓΤΑΑ.)

Για την ευχερέστερη υλοποίηση έργων που απαιτούν την έγκριση διαφόρων εθνικών και περιφερειακών διοικήσεων, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν μια ταχεία διαδικασία λήψης αποφάσεων, έτσι ώστε οι διαφορές στις διαδικασίες επιλογής και τις προθεσμίες να μην αποτρέπουν τη συνεργασία των ΟΤΔ. Τέσσερις μήνες είναι η μέγιστη χρονική διάρκεια για να θεωρηθεί αποδεκτή μια αίτηση ενός έργου συνεργασίας από τον κανονισμό.

Οι ΔΑ καλούνται να βρουν τρόπους για να εγκρίνουν προσωρινά τα έργα συνεργασίας της περιοχής τους με την προϋπόθεση έγκρισης των εταίρων από άλλες ΔΑ εντός ευλόγου χρονικού πλαισίου.

- **«Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή τα εγκεκριμένα έργα διακρατικής συνεργασίας.»** (άρθρο 44(4) κανονισμός ΕΓΤΑΑ.)

Ο στόχος είναι διττός: να διασφαλιστεί η παρακολούθηση της ΔΚΣ σε ευρωπαϊκό επίπεδο (καθώς η Επιτροπή παρέχει συγκεντρωτικές πληροφορίες σχετικά με τις εγκρίσεις) και να προσφέρει μια πλατφόρμα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών που συμμετέχουν στο ίδιο έργο ΔΚΣ:

Λόγω της έλλειψης μιας συντονισμένης διαδικασίας έγκρισης, η υποχρέωση κοινοποίησης συνδέεται με κάθε έγκριση ξεχωριστά. Τα ΕΑΔ μπορούν να βοηθήσουν τις Διαχειριστικές Αρχές να συγκεντρώσουν τις απαραίτητες πληροφορίες και να ασχοληθούν με την παρακολούθηση. Το ΕΔΑΑ δύναται, εντός του πεδίου εφαρμογής των καθηκόντων του, να συνδράμει (άρθρο 52(3)(ζ) κανονισμός του ΕΓΤΑΑ⁹) διαδίδοντας και δημοσιεύοντας πληροφορίες (βλ. επίσης ενότητα 6 κάτωθι).

Η κοινοποίηση πρέπει να γίνεται μέσω του SFC 2014¹⁰. (Για ένα προσχέδιο του έντυπου έκθεσης, βλ. Παράρτημα 3). Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη διαδικασία αυτή θα είναι διαθέσιμες σε εύθετο χρόνο. Όσον αφορά την περιοδικότητα των κοινοποιήσεων, συνιστάται να γίνονται σε συνεχή βάση.

Η εμπειρία από την περίοδο 2007-2013 έδειξε ότι ορισμένα κράτη μέλη διστάζουν να υποβάλουν τις κοινοποιήσεις τους εάν δεν έχουν στην κατοχή τους όλα τα στοιχεία που απαιτούνται στο έντυπο. Ωστόσο, δεδομένου ότι ένας από τους βασικούς στόχους είναι η ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών, τα κράτη μέλη καλούνται να κοινοποιήσουν τις εγκρίσεις ακόμα και αν το έντυπο δεν είναι πλήρως συμπληρωμένο. Το γεγονός ότι το έντυπο υποβάλλεται μέσω του SFC δεν συνεπάγεται αρνητικές συνέπειες για το κράτος μέλος εάν στο πρώτο στάδιο δεν έχει συμπληρωθεί πλήρως. Τυχόν υπολειπόμενες πληροφορίες πρέπει να καταχωρούνται στο SFC όταν είναι διαθέσιμες.

⁹ Άρθρο 52(3). Τα καθήκοντα του δικτύου είναι να... (ζ) στηρίζει τα εθνικά δίκτυα και τις πρωτοβουλίες διακρατικής συνεργασίας, καθώς και της ανταλλαγής εμπειριών όσον αφορά τις δράσεις στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης με δίκτυα σε τρίτες χώρες.

¹⁰ <http://ec.europa.eu/sfc/en/index-page>

6. Ο ρόλος των αγροτικών δικτύων (ΕΔΑΑ και ΕΑΔ) στη συνεργασία LEADER

Ο κανονισμός του ΕΓΤΑΑ αναφέρει τα καθήκοντα που πρέπει να φέρουν εις πέρας το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΔΑΑ) και τα εθνικά αγροτικά δίκτυα (ΕΑΔ). Αμφότερα έχουν ακριβές μερίδιο αναφορικά με τη γενική υποστήριξη και την ειδική τεχνική υποστήριξη στις ΟΤΑ στον τομέα της συνεργασίας LEADER.

Όσον αφορά το ΕΔΑΑ, έχει μια σαφή εντολή να στηρίζει τόσο τις διακρατικές πρωτοβουλίες και τα εθνικά αγροτικά δίκτυα. Επιπλέον, το ΕΔΑΑ θα συνεργαστεί με τους φορείς δικτύωσης και τεχνικής υποστήριξης για την CLLD που συστήθηκαν από τα άλλα ΕΔΕΤ, κυρίως όσον αφορά τη διακρατική συνεργασία (βλ. άρθρο 52(3) (ζ) και (η)(ii) του κανονισμού ΕΓΤΑΑ).

Ως προς τα καθήκοντα των ΕΑΔ σχετικά με τη συνεργασία, επικεντρώνονται στην παροχή τεχνικής βοήθειας και τη διευκόλυνση των δράσεων συνεργασίας των ΟΤΑ. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με διάφορα εργαλεία κατάρτισης και ΙΤ, αλλά μπορεί να υπάρχει και πρόβλεψη για ατομική ή συλλογική συμβουλευτική ή καθοδήγηση (βλ. Άρθρο(3)(β)(iii) κανονισμός του ΕΓΤΑΑ).

7. Τελικές συστάσεις

Για να προωθήσουν τη συνεργασία στο πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (CLLD), τα κράτη μέλη (ΚΜ) θα μπορούσαν να δώσουν προτεραιότητα στη διαδικασία επιλογής τους στις ΟΤΑ που έχουν ενσωματώσει τη συνεργασία στις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης τους (ΣΤΑ). Θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να καταστήσουν την ποιότητα των προτάσεων των ΟΤΑ για συνεργασία, ένα κριτήριο επιλογής των στρατηγικών τους.

Έχοντας υπόψη ότι στο σύστημα κοινής διαχείρισης, δεν είναι δυνατή η εναρμόνιση όλων των κανόνων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συνιστάται επίσης να καταβληθούν προσπάθειες με σκοπό να εναρμονιστούν, στο μέτρο του δυνατού, οι διαδικασίες και οι ορισμοί για τη συνεργασία LEADER σε επίπεδο κρατών μελών. Αυτό ισχύει κυρίως για την διαπεριφερειακή συνεργασία σε κράτη μέλη με περιφερειακά ΠΑΑ, αλλά και μεταξύ κρατών μελών που συμμετέχουν στη διακρατική συνεργασία (ΔΚΣ). Τα έγγραφα αναφοράς που απαριθμούνται παρακάτω μπορούν να βοηθήσουν στο θέμα αυτό.

Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η συνεργασία LEADER αποτελεί ένα ξεχωριστό εργαλείο για τις ΟΤΑ που εφαρμόζουν τις ΣΤΑ. Η χρήση άλλων εργαλείων εδαφικής συνεργασίας που διατίθενται από τα ΕΔΕΤ – και κυρίως τα προγράμματα του στόχου ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (ΕΕΣ) που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ - μπορούν να αποτελέσουν ένα επιπρόσθετο πλεονέκτημα και να δημιουργήσουν συνέργειες, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τα διαφορετικού πεδίου εφαρμογής ή μεγέθους υλοποιημένα έργα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. Έγγραφα αναφοράς (περίοδος 2014-2020)

Έγγραφα αναφοράς (περίοδος 2014-20):

- **Guidance on Community-led Local Development in European Structural and Investment Funds (Καθοδήγηση σχετικά με την τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων στα Ευρωπαϊκά και Διαρθρωτικά Ταμεία)** (έκδοση Ιουνίου 2014): ενότητα 8.4 (έργα συνεργασίας) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf
- **Καθοδήγηση για τους τοπικούς φορείς σχετικά με την τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων** http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance CLLD local actors el.pdf
- **Measure Fiche on LEADER (Δελτίο Μέτρου σχετικά με το LEADER)** (διαθέσιμο στο CIRCA)

Έγγραφα αναφοράς (περίοδος 2007-13):

- Guide for the implementation of the Measure Cooperation under the LEADER axis of Rural Development Programmes 2007-2013 (Καθοδήγηση για την υλοποίηση του μέτρου συνεργασίας στο πλαίσιο του άξονα προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης του LEADER (Επίσης, περιλαμβάνει μεθοδολογικά στοιχεία). Διαθέσιμο στο: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.html
- ENRD Focus Group 3: "Implementation of the cooperation measure in LEADER", Report to the LEADER subcommittee of 20 May 2010 (Ομάδα Εστίασης 3 του ΕΔΑΑ: «Υλοποίηση του μέτρου συνεργασίας στο πλαίσιο του LEADER», Έκθεση στην υποεπιτροπή του LEADER της 20^{ης} Μαΐου 2010 <http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/fms/pdf/BEE357F9-BDB7-6912-A6AE-581D81990191.pdf>
- Για τις μεθοδολογικές πτυχές της διακρατικής συνεργασίας (ΔΚΣ), βλ. την ενότητα για την ΔΚΣ στο πλαίσιο του LEADER στην ιστοσελίδα του ΕΔΑΑ («Πρακτικές πληροφορίες και εργαλεία σχετικά με τον τρόπο κατάρτισης και υλοποίησης έργων διακρατικής συνεργασίας»): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.html
- ENRD Final Report on the State-of-Play of the implementation of Rural Development Programme Measure 421 in the EU-27 (Τελική Έκθεση ΕΔΑΑ σχετικά με την πορεία υλοποίησης του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης του μέτρου 421 στην ΕΕ των 27) (Μάιος 2014): [http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/leader-gateway/Measure 421 State of play FINAL May 2014.pdf](http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/leader-gateway/Measure_421_State_of_play_FINAL_May_2014.pdf)
- NRN Guidebook, Chapter III, Section 3.6: Technical assistance for Transnational Cooperation (TNC) and inter-territorial cooperation (2014) (Οδηγός του ΕΑΔ, Κεφάλαιο III, ενότητα 3.6: Τεχνική βοήθεια για Διακρατική Συνεργασία (ΔΚΣ) και διατοπική συνεργασία) (2014) http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/guidebook/3.6.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2. Ενότητα 8.4 του Οδηγού της CLLD

"8.4. Έργα συνεργασίας

Στο πλαίσιο της CLLD, τα Ταμεία μπορούν να χρηματοδοτήσουν την προετοιμασία και υλοποίηση των δράσεων συνεργασίας των ομάδων τοπικής δράσης.

Οι κανονισμοί του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΘΑ ορίζουν συγκεκριμένα το πεδίο και τους κανόνες συνεργασίας για τις ΟΤΔ του LEADER και τις ΟΤΔ-Αλλειείας του ΕΤΘΑ. Όπως και την περίοδο 2007-2013, προβλέπεται υποστήριξη για την υλοποίηση διατοπικών και διακρατικών έργων. Επιπλέον, υπάρχει δυνατότητα παροχής προπαρασκευαστικής τεχνικής υποστήριξης (π.χ. έξοδα για συναντήσεις μεταξύ δυνητικών εταίρων, μελέτες κλπ.), εφόσον οι ΟΤΔ αποδείξουν ότι προετοιμάζουν την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας.

Για λόγους συνέπειας και απλούστευσης, συνιστάται μετ'επιτάξεως να χρησιμοποιούνται οι ίδιοι κανόνες για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ.

Δίνεται πλέον ρητά η δυνατότητα στις αγροτικές ΟΤΔ και ΟΤΔ-Αλλειείας σε αλιευτικές και παράκτιες περιοχές να συνεργαστούν όχι μόνο με εταίρους που υλοποιούν μια τοπική στρατηγική ανάπτυξης στις αγροτικές ή αλιευτικές περιοχές αντίστοιχα, όπως ίσχυε την περίοδο 2007-2013, αλλά και με τοπικές συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα σε άλλου τύπου περιοχές που υλοποιούν μια τοπική στρατηγική ανάπτυξης. Επιτρέπεται επίσης η συνεργασία με τοπικές συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που βρίσκονται εκτός ΕΕ, παρόλο που το ΕΓΤΑΑ περιορίζει τη δυνατότητα αυτή σε εταίρους από αγροτικές περιοχές ενώ το ΕΤΘΑ δεν βάζει περιορισμούς στους τύπους των επιλέξιμων περιοχών.

Η ευκαιρία αυτή θα μπορούσε, για παράδειγμα, να ενισχύσει τις συνέργειες μεταξύ τοπικών ομάδων με διαφορετικές στρατηγικές αλλά από (εν μέρει) την ίδια περιοχή (π.χ. αστικές-αγροτικές ή αγροτικές-αλιευτικές ή αστικές-αλιευτικές). Εκτός από το πλεονέκτημα της ανταλλαγής εμπειριών και της αμοιβαίας μάθησης, οι ΟΤΔ θα επωφεληθούν από την ανάπτυξη συνεργασίας γύρω από βασικά ζητήματα τα οποία αντιμετωπίζονται καλύτερα σε μεγαλύτερη κλίμακα.

Η εμπειρία με το LEADER και τον Άξονα 4 του ΕΤΑ δείχνει ότι σε πολλές περιπτώσεις η ίδια η ΟΤΔ/ ΟΤΔ-Αλλειείας θα είναι δικαιούχος των έργων συνεργασίας, καθώς ο σχεδιασμός και η διαχείρισή τους είναι πιο σύνθετοι σε σχέση με τα τοπικά έργα.

Αναφορικά με τη διαχείριση έργων συνεργασίας, υπάρχουν δύο δυνατότητες (βάσει της εμπειρίας του LEADER):

8.4.1. Επιλογή των έργων συνεργασίας από τις ΟΤΔ

Στην πρώτη δυνατότητα, η συνεργασία αποτελεί μέρος των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης και η χρηματοδότηση για τη συνεργασία (που καλύπτει την προπαρασκευαστική υποστήριξη και τα έργα) διατίθεται συγχρόνως με τον τοπικό προϋπολογισμό. Τα έργα συνεργασίας επιλέγονται από τις ομάδες τοπικής δράσης με τον ίδιο τρόπο που επιλέγονται τα τοπικά έργα.

8.4.2. Επιλογή των έργων συνεργασίας από τις διαχειριστικές αρχές

Δεδομένου ότι τα έργα συνεργασίας είναι πιο απαιτητικά ως προς το σχεδιασμό και τη διαχείρισή τους, ορισμένα κράτη μέλη επιλέγουν να αφήσουν τη Διαχειριστική Αρχή να επιλέξει

τα έργα αυτά και να προκηρύξει προσκλήσεις για την προπαρασκευαστική τεχνική υποστήριξή τους. Αυτό θεωρείται εξαίρεση στην προσέγγιση «εκ των κάτω προς τα άνω».

Στην περίπτωση αυτή, όσον αφορά το ΕΓΤΑΑ, οι Διαχειριστικές Αρχές πρέπει να θεσπίσουν ένα σύστημα συνεχούς εφαρμογής. Οι αποφάσεις σχετικά με την κατανομή της χρηματοδότησης πρέπει να λαμβάνονται εντός 4 μηνών από την ημερομηνία υποβολής του έργου. Εάν η επιλογή των έργων γίνεται μέσω προσκλήσεων, συνιστάται η προκήρυξη τουλάχιστον 3-4 ετησίων προσκλήσεων προκειμένου να διασφαλιστεί παρεμφερής πορεία έγκρισης απ'όλες τις Διαχειριστικές Αρχές που εμπλέκονται σε ένα έργο συνεργασίας. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να προκηρύσσεται τόσο συχνά ώστε να μην παρακωλύεται η υλοποίηση των έργων με εταίρους από διάφορες περιοχές του προγράμματος.

Για να διευκολυνθεί η υλοποίηση των έργων όπου απαιτείται η έγκριση διαφόρων εθνικών ή περιφερειακών διοικήσεων, τα κράτη μέλη/οι περιοχές οφείλουν να προβλέψουν τις κατάλληλες διατάξεις που διασφαλίζουν ότι οι διαφορές στις διαδικασίες επιλογής και τις προθεσμίες δεν αποθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ των ΟΤΑ.

Όσον αφορά τη διακρατική συνεργασία, το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ προβλέπουν τις ακόλουθες υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη με σκοπό τη στήριξη της γενικής υλοποίησης των έργων αυτών:

Οι διοικητικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης μιας λίστας των επιλέξιμων δαπανών, πρέπει να δημοσιοποιούνται.

Το κράτος μέλος οφείλει επίσης να κοινοποιεί σε συστηματική βάση την έγκριση όλων των διακρατικών έργων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αναφορικά με το ΕΓΤΑΑ, η Επιτροπή θα συστήσει ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών που θα βοηθήσει τις εμπλεκόμενες αρχές να έχουν μια γενική εικόνα της διαδικασίας έγκρισης ενός έργου σε διάφορα κράτη μέλη».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3. Έντυπο ανταλλαγής πληροφοριών

ΕΝΤΥΠΟ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΓΙΑ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	
1. Βασικά στοιχεία του έργου	
1.1. Τίτλος του έργου συνεργασίας (συμπεριλαμβανομένου του ακρωνυμίου, εάν υπάρχει) [στα Αγγλικά]*:	
1.2. Διάρκεια των δραστηριοτήτων που προβλέπονται στο έργο συνεργασίας*: 1.2.1. Ημερομηνία έναρξης: 1.2.2. Ημερομηνία ολοκλήρωσης:	
1.3. Προπαρασκευαστική τεχνική υποστήριξη [να αναφερθεί για κάθε εταίρο χωριστά]*: Το έργο συνεργασίας συνοδεύονταν από προπαρασκευαστική τεχνική υποστήριξη Ναι ☐ Όχι ☐	
1.4. Θέματα/λέξεις κλειδιά του έργου [αναδιπλούμενη λίστα]*	
1.5. Συνολικό κόστος για όλη τη διάρκεια του έργου συνεργασίας (σε €)*: εκ του οποίου από το ΕΓΤΑΑ: άλλες δημόσιες συνεισφορές: ιδιωτικές συνεισφορές: Εάν υπήρχαν άλλα ταμεία, παρακαλώ αναφέρετε:	
1.6. Επιπλέον πληροφορίες (ή ιστοσελίδα του έργου) [παρακαλώ κάνετε μια σύντομη περιγραφή του έργου]:	
2. Στοιχεία των εταίρων συνεργασίας	
2.1. Στοιχεία της ΟΤΔ 1*:	
2.1.1. Επίσημη επωνυμία της ΟΤΔ [αναδιπλούμενη λίστα]: 2.1.1.1. Επικεφαλής εταίρος: ☐ Ναι ☐ Όχι	
2.1.2. Υπεύθυνος επικοινωνίας της ΟΤΔ για συνεργασία 2.1.2.1. Όνομα: 2.1.2.2. Διεύθυνση επικοινωνίας: 2.1.2.3. Τηλ: 2.1.2.4. E-mail: 2.1.2.5. Γλώσσες επικοινωνίας:	
2.1.3. Ημερομηνία έγκρισης έργου :	
2.2. Στοιχεία της ΟΤΔ 2:	
2.2.1. Επίσημη επωνυμία της ΟΤΔ [αναδιπλούμενη λίστα]: 2.2.1.1 Επικεφαλής εταίρος: ☐ Ναι ☐ Όχι	
2.2.2. Υπεύθυνος επικοινωνίας της ΟΤΔ για συνεργασία 2.2.2.1. Όνομα: 2.2.2.2. Διεύθυνση επικοινωνίας: 2.2.2.3. Τηλ: 2.2.2.4. E-mail: 2.2.2.5. Γλώσσες επικοινωνίας:	

2.2.3. Ημερομηνία έγκρισης έργου :
2.3. Στοιχεία άλλων εταίρων [ισχύει για εταίρους που δεν είναι]:
2.3.1. Επίσημο όνομα του εταίρου:
2.3.2. Όνομα υπεύθυνου επικοινωνίας για συνεργασία
2.3.2.1. Όνομα:
2.3.2.2. Διεύθυνση επικοινωνίας:
2.3.2.3. Τηλ:
2.3.2.4. E-mail:
2.3.2.5. Γλώσσες επικοινωνίας:
3. Αρμόδια Διαχειριστική Αρχή 1 (στοιχεία υπεύθυνου επικοινωνίας):
3.1 ΠΑΑ [αναδιπλούμενη λίστα]*:
3.2 Όνομα:
3.3 Διεύθυνση επικοινωνίας:
3.4 Τηλ:
3.5 E-mail:
4. Αρμόδια Διαχειριστική Αρχή 2 (στοιχεία υπεύθυνου επικοινωνίας):
4.1 ΠΑΑ [αναδιπλούμενη λίστα]*:
4.2 Όνομα:
4.3 Διεύθυνση επικοινωνίας:
4.4 Τηλ:
4.5 E-mail:
5. Τρέχουσα κατάσταση έργου*:
5.1 Σε εξέλιξη:
5.2 Ακυρώθηκε:
5.3 Ολοκληρώθηκε:

* υποχρεωτικά πεδία